

Het Stroomgebied van de Roombeek

Paul Stegeman

De hop van de Roombeek is in dit fragment van Enschedees plattegrond ingekleurd. Pas vanaf Het Roessingh is de Roombeek bovengronds

ingetekend Paul Stegeman

Nu de Roombeek weer in de belangstelling staat, en ik hier en daar de vraag beluister waar die toch wel gelopen zou kunnen hebben, ben ik in mijn geheugen en in de archieven gedoken. Mijn hele leven lang (65 jaar) woon ik al aan de Roomweg en als kind heb ik menig uurtje in en aan de Roombeek doorgebracht. Wij speelden veel in het bos aan het eind van de Roomweg en kropen hier door een duiker onder de Oldenzaalsestraat door.

De Roombeek is ontstaan aan de westkant van de stuwwal met hier als hoogste punt ongeveer het ROC aan de Minkmaatstraat/Floraparkstraat. Er waren twee grotere beken, één langs de Kotkampweg en één langs een onbenaamde weg die vanaf de Kotkampweg achter het Schreurserve langs naar de fabriek van Robers leidde. Deze twee beken kwamen aan de Kotkampweg samen ongeveer bij de ingang van de Leemhof; vervolgens liep de beek dan langs de rij eikenbomen in het plantsoen voer de Leemhof naar de eerder genoemde duiker onder de Oldenzaalsestraat.

Dan liep de beek door het (Pot)bos, hier nog aanwezig, onder de bebouwing van het Ankrót door onder het laagste gedeelte van de Voortsweg (de Voorde), dan tussen de voormalige weverij van Menko (1906) en de spinnerij Roombeek (1912), rechts langs het nog bestaande balenpakhuis met sprenklertoren (van architect Beltman) tot de voormalige spoorlijn naar Oldenzaal, dan links af naar de Roomweg waar hij in het terrein nog te zien is. De beek werd oorspronkelijk gevoed met natuurlijk regen- en kwelwater en diende later ook als overloop van diverse kleigaten en nog later van de ververij van Robers. In mijn jongensjaren veranderde hierdoor de beek dagelijks van kleur. Bij Robers werd o. a. zeildoek geverfd. Tot zover mijn herinnering.

In verband met de bebouwing van het Menko- (niet Nino) terrein heb ik namens de SHSEL in 1996 al aandacht gevraagd om de Roombeek terug aan de oppervlakte te brengen, de poort van Roombeek weer z'n plaats te geven en de voorde in de Voortsweg te handhaven.

Archieven

Voor de Roombeek vanaf pakweg de voormalige spoorlijn Enschede / Oldenzaal (Schaddenspoor), aangelegd in 1890 en voor personenvervoer opgeheven in 1936, tot aan de Drienerweg / Roessinghbleekweg was ik aangewezen op archieven. Bij het bestuderen van vele kaarten kwamen evenzovele vragen op o.a. m.b.t. de aanleg van de spoorlijn naar Oldenzaal, de relatie Roombeek / Stroinksbleek, de loop van de beek (langs de Roomweg of Drienerweg)? Op de oudste kaarten zijn maar enkele wegen aangegeven en de weinige in cultuur gebrachte gronden. De Roombeek stroomde nl. door gemeenschappelijke markengrond. Wel zijn ook op deze kaarten de bleken en de steenovens aangegeven, die naast de molens hier de eerste vorm van industrialisatie waren. Zo ook de Stroinksbleek en wel twee stuks. Eén bleek (I) was gelegen aan de noordkant van de Hulmaatweg, daar waar nu de Stroinksbleekweg de Hulmaatstraat snijdt en één bleek (II) op het terrein waar nu de Grolsche Bierbrouwerij

is, n.l. het gedeelte ten westen van de Kievitstraat. Deze laatste bleek (II) is later het Nieuwlustpark geworden. Had de Roombeek hier iets mee te maken? De Roombeek heeft niet langs de eerst genoemde bleek gelopen; hier liep de Bolhaarsbeek langs. Die kwam uit het gebied Voortmansweg langs de Deppenbroekweg (nu Lijsterstraat) en dan achter het voetbalveld van Roombeek richting de eerstgenoemde Stroinksbleek (I), doch raakte ook deze niet. Liep de Roombeek dan wel langs de andere Stroinksbleek? Ook daar is geen bewijs voor gevonden. Waren de bleken wel afhankelijk van beken of lagen ze op een wel ?? Op de oudste kadasterkaart (ca. 1832) van het Roomveldje staan beide bleken aangegeven maar geen Roombeek en ook geen Roomweg. De Roomweg is ontstaan in de toenmalige gemeente Lonneker uit de markenverdeling van 1848. Toen de markengronden (Eschmarke) werden verdeeld (verkaveld) moesten deze percelen bereikbaar zijn zonder dat men over elkaars grond hoefde. Zo zijn toen vele wegen aangelegd en aan de gemeente Lonneker overgedragen. De Roombeek en de Roomweg werden toen voor veel kavels de perceelsgrens. De gemeente (marke) was nu niet meer verantwoordelijk voor overlast en onderhoud van de beek, maar de eigenaren van de gronden waar de beek door of langs liep. In het gemeentearchief bevindt zich een *Legger van waterlopen* uit 1853 waarin o.a. de Roombeek is opgenomen en als volgt omschreven:

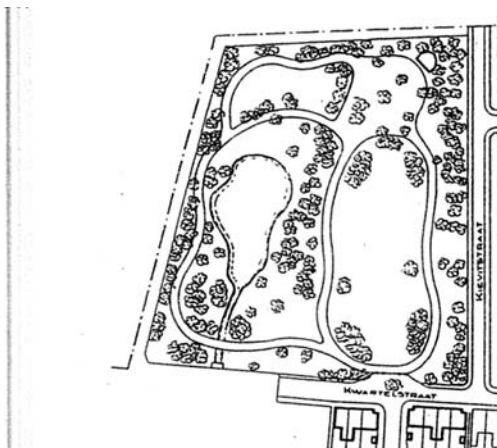

De oude toegangspoort van Spinnerij Roombeek staat er niet meer ...

foto Paul Stegeman

Naam, lengte en bodembreedte der waterleiding: "Roombeek, 3013 meter lang, 3/40 één meter breedte". Buurschappen waarin de waterleiding is gelegen en omstandige beschrijving van haren loop; "Eschmarke. Begint bij den straatweg van Enschede naar Oldenzaal loopt langs het erve Pot door het Roomveldje langs Stroinkbleek, Nieuwlust en Janninkskotten en dan het erve Ballast, de Roessinghsbleek, het Wagelaar, den straatweg van Enschede naar Hengelo en het Twekkelerveld". Nauwkeurige aanwijzing der percelen waarop de onderhoudsplichtigheid der waterleiding rust: Dan volgen kadastrale secties en vele nummers. Aan de hand hiervan kunnen wij dan terug naar de exacte loop van de Roombeek na 1853. Vanaf het punt waar de beek op de Roomweg uitkwam liep hij onder de spoorlijn door, langs de overwegwachterswoning, onder de

boerderij van Schurink langs, dan langs de Roomweg bovenlangs de Reumerschool aan het begin van de Roomweg, vervolgens langs de Brouwerijstraat, onder de Deurningerstraat door, langs de Landstraat en de Drienerweg. Voor de aanvoer van water voor de Stroinksbleek (II) moet dan een overloop in de Roombeek zijn geweest. Bij de markenverdeling zijn toen vele wegen aangelegd, niet alleen ter ontsluiting van de percelen, doch ook als verbinding tussen de buurschappen. Vele bestaande kronkelende wegen zijn toen rechtgetrokken. De Roomweg heette oorspronkelijk Rondweg en zo kennen wij ook de Noord- en ZuidEsmarkerrondweg, Broekheurnerrondweg en Usselerrondweg. Had de gemeente Lonneker dan al eerder een singel dan de gemeente Enschede?

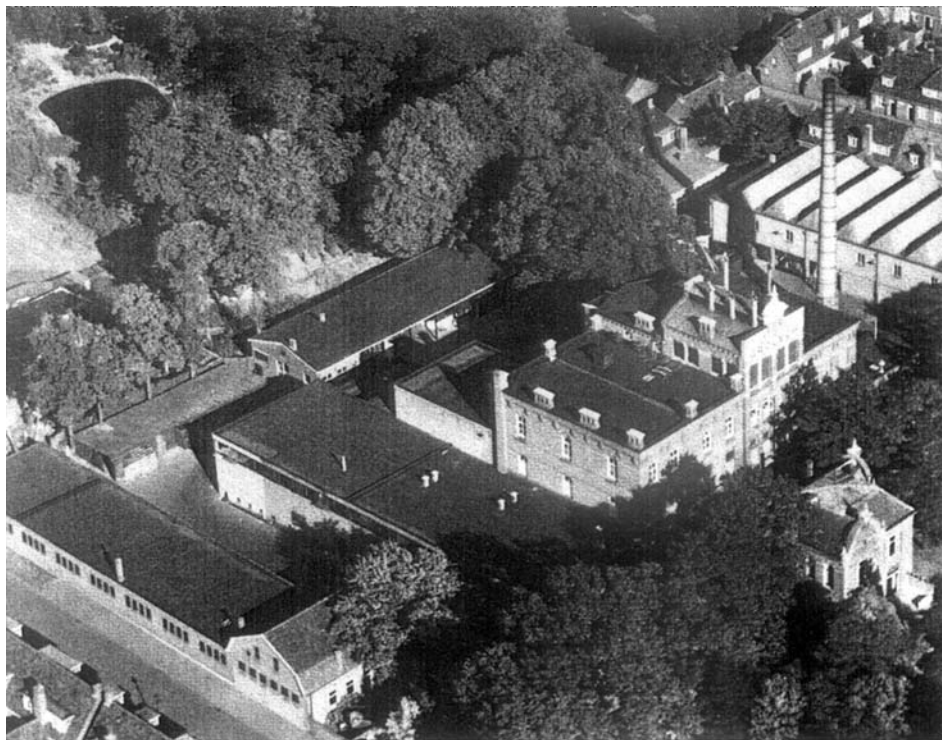

Het Nieuwlustpark(links) is aangelegd precies binnen de omtrek van de oude Stroinksbleekweg(rechts), zoals een oude kadasterkaart laat zien

kaarten: Paul Stegeman
n Slipesteen

Roomveldje

Enkele opmerkingen over het Roomveldje, het gebied tussen de voormalige spoorlijn en de Deumingerstraat. Een verklaring voor liet woord "Room" heb ik niet kunnen achterhalen. De fabrieken van Rozendaal zijn gebouwd in 1907 op gronden aangekocht van Jan Stroink Wzn. (lange Jan). Op de westelijke hoek van de Roomweg en de Stroinksbleekweg is na 1848 de boerderij van Schurink ontstaan en zo ook de Schurinksweg. Op deze boerderij is één van de oprichters en erelid van de SHSEL, (Johan Schurink, geboren. Later is hier liet complex "Roomveldje" van de Volkswoning uit 1923 gebouwd. Ongeveer op de plek waar de vuurwerkontploffing plaatsvond, was vroeger het erve Hemming aan het Lasonderpad, later de Tollenstraat. De Renbaanstraat staat al op de oudste kaarten en liep vanaf de Deurningerweg langs de Kroedhofte recht naar de Stroinksbleek (II). Vooraan de Roomweg stond het markeschooltje de Reumerschool. Dit schooltje was voor de kinderen uit de Esmarke en Lonneker, maar na de annexatie van dit gebied door Enschede in 1894 werd voor Lonneker een nieuwe school gebouwd op de hoek van de Deumingerstraat en de Pierenkampweg. De voormalige Beekstraat is genoemd naar de Roombeek en later opgegaan in de Grolsch. Op de hoek van de Brouwerijstraat en de Deumingerstraat stond café "Roombeek". Bij de aanleg van de Roomweg is men aan de zuidkant van de Roombeek gebleven. De Enschedese Bierbrouwerij (later Grolsch, zie n Sliepsteen no 44) is ontstaan op gronden van de familie Stroink. De daar aanwezige bleek, al in 1792 genoemd, was door de fam. Stroink al omgezet in een buitenverblijf, Nieuwlust geheten. In 1929 is door de gemeente Enschede deze luthof omgezet in een park met muziekkoepeel. Voor de Enschedese Bierbrouwerij was de BelgJhr. Charles de Maere hier in 1832 al begonnen met een weverij en garenververij. Dit bedrijf is afgebrand, waarna hij in 1834 naar het

Achter de Enschedese Brouwerij is het boomrijke Nieuwlustpark goed zichtbaar

Foto archief Grolsche Bierbrouwerij

Schuttersveld verhuisde. De Renbaanstraat is genoemd naar de hier gelegen renbaan; paarden waren een grote hobby van De Maere!

De Volkswoning

Het eerste complex woningen van de Volkswoning, Roomweg/Beekstraat, is gebouwd in 1907 door architect H.Reigers. In 1929 is het complex Nieuwlustpark tot stand gekomen. Dit complex is gebouwd op gronden die in bezit waren van de Enschedese Bierbrouwerij; deze heeft deze complexen later weer teruggekocht en gesloopt. In 1909 werd de gemeente Enschede veroordeeld tot

f50.- schadevergoeding per dag zolang de gemeente haar verontreinigde water op de Twickeler vaart loosde. Met het reinigen van afvalwater werd elders nog geëxperimenteerd. Enschede had meerdere problemen: vuil afvalwater, geen overeenstemming met Lonneker en WO I. In augustus 1919 geeft de gemeente Enschede opdracht aan het Technisch Bureau Holland-Zweden om een proefinstallatie voor rioolwaterzuivering te bouwen op een terrein tussen de Deumingerstraat en de Drienerweg op een stuk grond dat was bestemd voor de aanleg van een weg (Landstraat ?) *Er zal dan*

Nabij de Hengelose straat is de Roombeek bovengronds

foto Paul Stegeman

n Sliepsteen

water uit het riool in de Drienerweg moeten worden opgepompt in de eerste bak; dit water doorloopt de verschillende achter elkaar staande bakken met filters en loost weer op bovengenoemde riool (of op de Roombeek). Deze filters bestonden uit chemisch geprepareerde turf. Deze proef is op niets uitgelopen en de gemeente heeft volgens een ander systeem een waterzuivering gebouwd aan de Bruggertsteeg. De Roombeek liep vervolgens langs de Drienerweg onder een brug door en langs de bij de markenverdeling ontstane Roessinghsbleekweg tot het erve Ballast, dat lag aan westkant van de weg, ongeveer ter hoogte van de hoofdingang van het revalidatiecentrum en dan richting de Roessinghsbleek. De Roessinghsbleek lag ten zuid-westen van de villa 't Roessingh. Vanaf hier is de Roombeek weer een echte beek, gaat langs de Slagmanweg, onder het fietspad Hengelosestraat/Slagman door, een stukje langs het onbenaamde weggetje en loopt vervolgens door de weiden, naar en door het Ledebroer-park richting Hengelosestraat, waar hij ter hoogte van de Assinkhof weer in de riolering verdwijnt. Door het G. J. van Heekpark stroomde de Stadsbeek; deze is ook nu nog gedeeltelijk aanwezig. De Stadsbeek liep langs de Slagmanweg en kwam daar in de Roombeek. Naast het van Heekpark ligt het van Lochems(bleek)park. Hierbij ligt ook de Welstraat. Was een beek toen wel afhankelijk van een beek of een wel??

Bronnen:

Gemeentearchief Enschede
Rijksarchief Zwolle
Rijksarchief Den Haag
Kadaster Zwolle
Archief SHSEL
Archief Van Deirse Instituut
Archief Waterschap Rogge en Pinkel
Archief Grolsche Bierbrouwerij

Publicaties:

- Stroink, L.A., *Stad en land van Twente*, Enschede 1962;
- *n Sliepsteen*, Kwartaalblad van de SHSEL;
- *Na 25 Jaar* Gedenkboek 'De Volkswoning' te Enschede, 1907-1932;
- Ooyik, J. van, *175 Jaar Straatnamen in - Enschede 1809-1984*, Enschede 1984.

De Historische Sociëteit Enschede-Lonneker heeft voor haar kwartaalschrift de naam 'n Sliepsteen gekozen: Zoals de boer zijn gereedschap aanscherpt om het beter te kunnen gebruiken, zo wil de redactie de bestaande verhalen over de historie van Enschede aanscherpen met nieuwere gegevens en voor iedereen beter leesbaar maken. Ook uw bijdrage met resultaten van eigen onderzoek, ontboezemingen of zomaar een gedicht in de moederspraak, is van harte welkom. Alle bijdragen worden wel eerst "oawer n Sliepsteen haalt".

abonnee worden? bel 053-4769390

Per jaargang: € 8,50 (4 nummers)

Losse nummers: € 2,75

Het abonnementsgeld dient bij vooruitbetaling te worden voldaan (per acceptgiro).

Opzegging abonnement voor 1 december.

Overige betalingen dienen te geschieden per Postbank 4939176 of op rekeningnummer 592728560 bij de ABN AMRO, beide ten name van de Historische Sociëteit Enschede-Lonneker.

online aanmelden

U kunt zich ook direct aanmelden met behulp van ons online aanmeldformulier.